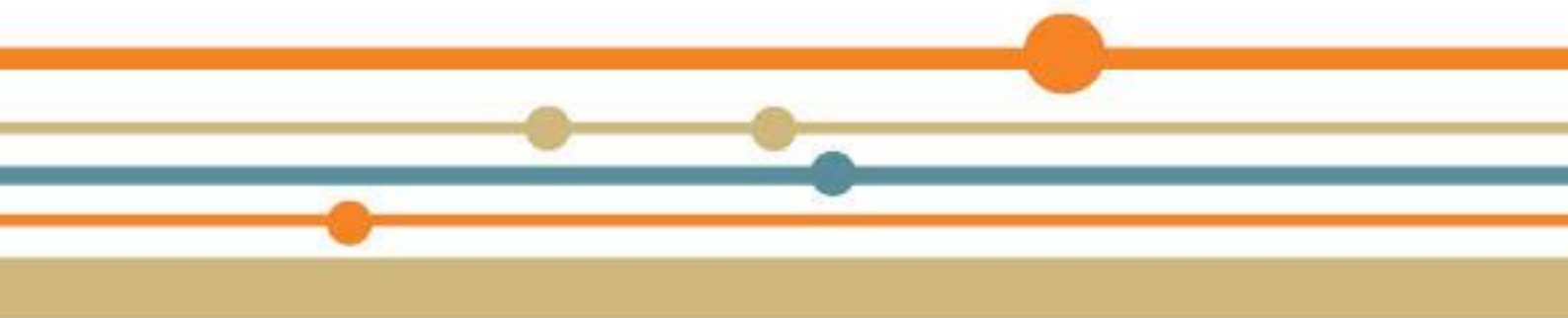

Tjänsteproduktionen hålls tillbaka

Almegas Tjänsteindikator Q2 2016

Flaskhalsar och svagare efterfrågan än väntat dämpar tillväxten.

ALMEda

Almegas tjänsteindikator är en kvartalsbaserad konjunkturindikator som belyser den sammantagna utvecklingen i den privata tjänstesektorn. Den är väl lämpad för att på ett tidigt stadium pricka in vändpunkterna i konjunkturen. Exempelvis förutspådde Almega redan i juni 2009 med hjälp av tjänsteindikatorn att produktionsnedgången för tjänstesektorn under finanskrisen skulle komma att bli relativt kortvarig. Detta visade sig också stämma. Likaså prickade tjänsteindikatorn in den följande vändningen andra kvartalet 2011, då produktionstillväxten för den privata tjänstesektorn skulle börja vika av, alltså upphöra att accelerera. Början till återhämtning från och med tredje kvartalet 2013 prickade tjänsteindikatorn också in.

Tjänsteindikatorn har ett högt prognosvärde för den faktiska utvecklingen av produktion, prisutveckling och arbetsmarknad, och ligger två till tre månader före publiceringen av det faktiska utfallet för tjänsteproduktionen enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Den är en snabb och tillförlitlig signal på konjunkturförändringar i branscher som tillsammans väger tungt i Sveriges totala produktion. Tjänsteproducenterna inom näringslivet svarar för cirka hälften av BNP, och drygt 46 procent av den totala sysselsättningen.

För ytterligare upplysningar om Tjänsteindikatorn kontakta:

Lena Hagman
chefekonom Almega
tel. 08-762 69 61, lena.hagman@almega.se

Oscar Scheja
ekonom Almega
tel. 08-762 70 41, oscar.scheja@almega.se

Almega är de svenska tjänsteföretagarnas arbetsgivar- och intresseorganisation. Almega har nära 11 000 medlemsföretag i sju förbund, som tillsammans representerar ett 60-tal branscher inom tjänstesektorn. Medlemsföretagen har sammanlagt drygt 540 000 anställda. Förbunden arbetar med de frågor som rör respektive bransch. Arbetsgivarförbunden bildar tillsammans Almega och ingår i Svenskt Näringsliv.

- Almega Samhallförbundet
- Almega Tjänsteförbunden
- Almega Tjänsteföretagen
- Bemanningsföretagen
- IT&Telekomföretagen inom Almega
- Medieföretagen
- Vårdföretagarna

Innehåll

1	Sammanfattning.....	5
2	Tillväxten i tjänstesektorn har börjat bromsa in.....	6
2.1	Tjänsteindikatorn och tjänsteproduktionen.....	6
2.2	Tecken på svagare efterfrågan, men även flaskhalsar	8
2.3	Tjänstesektorns bidrag till Sveriges BNP-tillväxt	13
3	Anställningsbehoven är högre än utbudet	14
3.1	De senaste trenderna för jobben inom tjänstesektorn	14
4	Inbromsning av tjänstepriserna.....	19
4.1	Fortsatt fallande andel företag planerar prishöjningar inom handeln	19
4.2	Inflationen och tjänstepriserna i KPI	24

Det här är Tjänsteindikatorn

Tjänsteindikatorn bygger från och med fjärde kvartalet 2013 på en ny skattning utifrån tidsserierna i KI-barometern i förhållande till utfallet enligt tjänsteproduktionsindex från SCB för tjänsteproduktionens tillväxt per kvartal, se faktarutan nedan.

Almegas tjänsteindikator togs fram 2001 av Owe Danemar, dåvarande chefekonom för Almega. Indikatorn bygger på Konjunkturbarometern från Konjunkturinstitutet och täcker in omkring 90 procent av den privata tjänstesektorn, räknat i både produktionsvärde och sysselsättning. De branscher som saknas i KI-barometern är utbildning, hälso- och sjukvård, kultur, nöje och fritid samt samhällliga tjänster samt hushållsnära tjänster inom näringslivet. Dessa branscher täcks å andra sidan in i Tjänsteproduktionsindex, som däremot inte inkluderar den finansiella sektorn. Tjänsteindikatorn är ett instrument för kortsiktiga konjunkturanalyser och för att tidigt förutspå vändpunkter i konjunkturen för tjänstesektorn.

Tjänsteindikatorn bygger på långa tidsserier för den privata tjänstesektorn, som uppdateras varje kvartal. Tidsserierna har skattats mot utfallet för produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn för det närmast kommande kvartalet. Skattningen utgår från sambandet mellan bland annat företagens förväntningar om det kommande kvartalets efterfråge- och produktionsutveckling och den faktiska utvecklingen av tjänsteproduktionen per kvartal enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex.

Tjänsteindikatorn kan anta värden mellan 0 och 100, där värden över 50 anger ökad produktion och under 50 följaktligen minskad produktion.

Även Almegas arbetsmarknads- samt prisindikator bygger på historiska tidsserier från Konjunkturbarometern. Samtliga tre nämnda indikatorer har visat ett högt prognosvärde.

Förutom att ange riktningen för produktion, sysselsättning och priser under det kommande kvartalet, analyseras barometerindikatorerna i relation till den faktiska utvecklingen i kvantitativa termer enligt annan statistik, exempelvis tjänsteproduktionsindex, de svenska nationalräkenskaperna, SCB:s Kortperiodiska sysselsättningsstatistik, Arbetskraftsundersökning samt prisstatistik.

1 Sammanfattning

Almegas tjänsteindikator för årets andra kvartal pekar på oförändrad produktionstillväxt i den privata tjänstesektorn. Det innebär ungefär samma takt som under första kvartalet i år då den uppgick till 2,2 procent, enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Tillväxttakten har därmed växlat ned efter förra årets acceleration, då tjänsteproduktionen ökade med i genomsnitt 3,7 procent jämfört med 2014. Efterfrågan på tjänster har utvecklats något svagare hittills i år än tjänsteföretagen förväntat. Den svagare tillväxten kan också förklaras av att personalbrist bromsar tillväxten i kunskapsintensiva branscher.

De branscher som bidrog mest till den ökade produktionen i den privata tjänstesektorn under både förra året och även hittills i år var olika typer av företagstjänster. Efterfrågan på företagstjänster under förra året drevs främst från den privata tjänstesektorn i sig, där olika typer av tjänstebranscher köper in eller investerar i denna typ av tjänster, såsom nya it-system, tekniska lösningar, marknadsföring, säkerhetssystem, bemanningstjänster med mera. Efterfrågan på företagstjänster från främst byggindustrin och offentlig sektor förväntas ta mer fart under första halvåret i år jämfört med föregående halvår.

Almegas arbetsmarknadsindikator pekar på att sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn kommer att öka ännu något mer under årets andra kvartal jämfört med under det första kvartalet. Almegas indikator har emellertid pekat på en klart bättre utveckling av sysselsättningen än den faktiska under det senaste året. Indikatorn speglar att företagen fortfarande har mycket expansiva anställningsplaner, men sedan förra året har de inte kunnat infrias fullt ut, främst på grund av den ökade bristen på kompetens som företagen behöver för sin tjänsteproduktion. Tjänsteföretagen har hittills i år varit för optimistiska om att kunna öka personalstyrkan. Det är ett fåtal branscher som står bakom huvuddelen av den ökade sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn i början av året. Företagstjänsterna förklarar hälften av hela ökningen under första kvartalet och vård och omsorgsbranschen för cirka en femtedel.

Almegas prisindikator pekar på en inbromsning av ökningstakten för tjänstepriserna under andra kvartalet i år. Indikatorn är i indextal oförändrad mellan första och andra kvartalet. Framförallt är det företag inom handeln som har reviderat ned sina prisförväntningar, om än från en hög nivå. De tecken på överoptimism bland företagen som belystes i den förra utgåvan av Almegas tjänsteindikator är nu mindre synliga, men kvarstår i viss grad. Det faktiska utfallet av tjänstepriserna uppvisar nämligen en fortsatt nedåtgående ökningstakt, trots att företagen förväntat sig att priserna skulle ha stigit mer än utfallet för det första kvartalet. Ökningstakten för tjänstepriserna har inte varit så svag sedan 2005 som under första kvartalet i år. Den ljusa bild som målas upp av ökande tjänstepriser i KPI är vilseledande av flera skäl som tas upp i rapporten.

Lena Hagman, chefekonom
Oscar Scheja, ekonom

Almega, 16 juni 2016

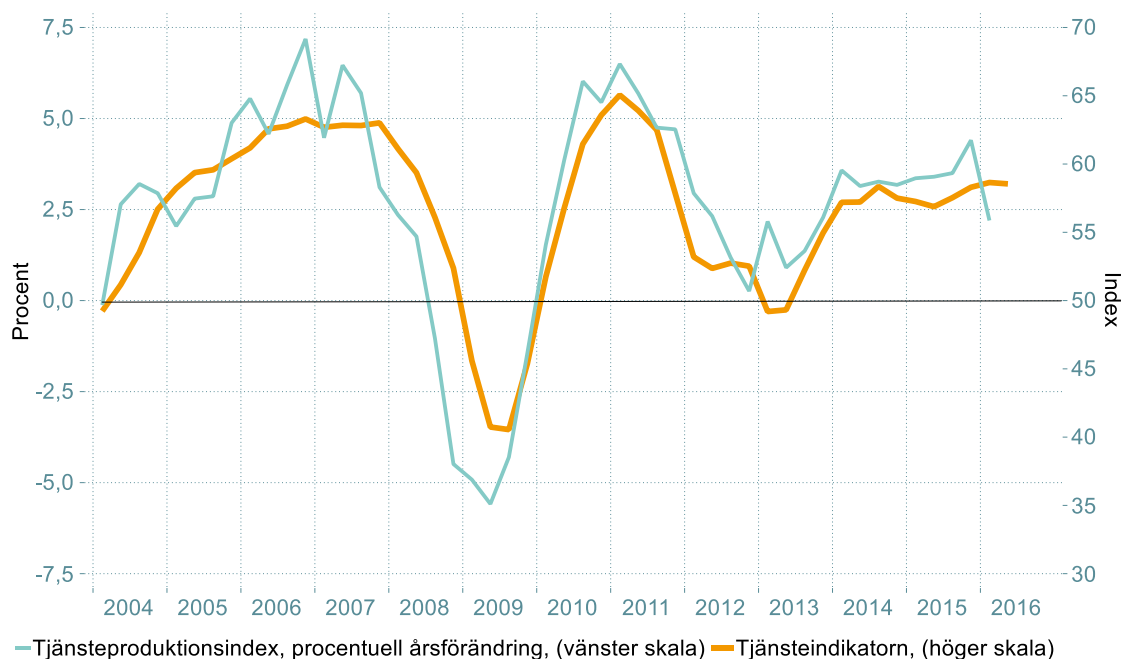
2 Tillväxten i tjänstesektorn har börjat bromsa in

2.1 Tjänsteindikatorn och tjänsteproduktionen

Tjänsteindikatorn för årets andra kvartal pekar på oförändrad produktionstillväxt i den privata tjänstesektorn, alltså ungefär samma takt som under första kvartalet i år då produktionstillväxten uppgick till 2,2 procent enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Den accelererande tillväxttakten i tjänstesektorn under förra året bröts därmed under första kvartalet i år. Under fjärde kvartalet nåddes en topp för årstakten på hela 4,4 procent.

Almegas tjänsteindikator för första kvartalet i år indikerade att tillväxten skulle bli ungefär lika stark som under fjärde kvartalet förra året, drygt 4 procent, men den blev alltså klart svagare än indikerat, 2,2 procent. Det kan delvis förklaras av att efterfrågan ökat svagare än företagen förväntat, men också av en svagare tillväxt i vissa branscher trots att efterfrågan för dem är fortsatt stark. Där förklaras den svagare tillväxten snarare av brist på personal. Det liknar utvecklingen i slutet av förra högkonjunkturen 2007 då tjänsteindikatorn pekade på fortsatt stark tillväxt, men den faktiska utvecklingen blev betydligt svagare av samma anledning, se diagram 1.

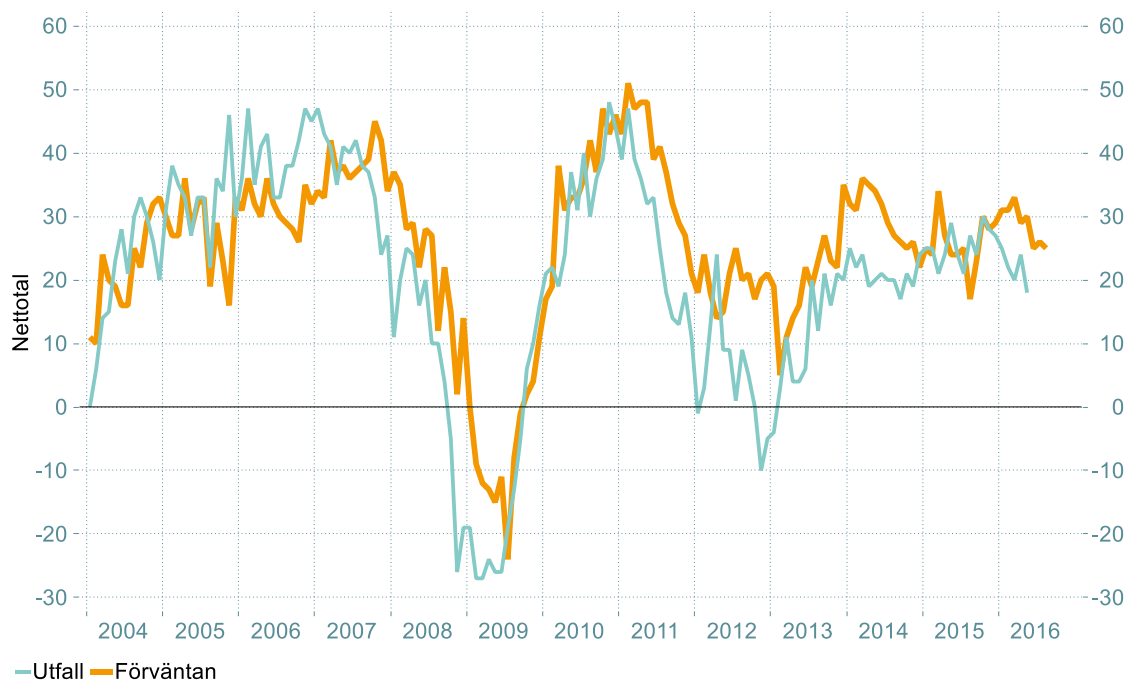
Diagram 1: Almegas tjänsteindikator för produktionstillväxten i privat tjänstesektor

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB, Macrobond.

I Almegas förra tjänsteindikator i mars var det för tidigt att avgöra om tjänsteföretagens förväntningar på efterfrågan under första halvåret 2016 var för optimistiska i förhållande till den faktiska utvecklingen. Nu kan vi dra slutsatsen att optimismen varit för stor med hjälp av tjänsteföretagens svar i KI-barometern till och med maj. Hittills i år har efterfrågan utvecklats svagare än företagen förväntat, se diagram 2. De fortsätter ändå att vara ungefär lika optimistiska som tidigare, då 38 procent av företagen i maj räknade med ökad efterfrågan under de närmaste månaderna. Men en något större andel än tidigare i år räknade i maj med minskad efterfrågan under de närmaste månaderna, vilket ger ett svagare netttotal till och med augusti, se diagram 2.

Diagram 2: Privata tjänstenärningar, förväntningar och utfall för efterfrågan på företagens tjänster, netttotal, säsongsrensat¹

Källa: KI-barometern, Macrobond.

Det råder för närvarande stor osäkerhet om utvecklingen i omvärlden och prognoser över den globala tillväxten 2016 har reviderats ned av flertalet prognosmakare. Utsikterna för Sveriges export ser härmed svagare ut än vad många prognosmakare tidigare räknat med, och en lägre internationell efterfrågan kommer att påverka efterfrågan även för tjänsteföretag som har direkt eller indirekt exponering mot

¹ Med netttotal menas andelen företag som, i det här fallet, svarat att efterfrågan ökat minus andelen som svarat att den minskat. Nettotalet för vad företagen förväntar sig för utveckling av efterfrågan under de närmast kommande månaderna beräknas på motsvarande sätt, dvs. hur stor andel som räknar med ökad efterfrågan minus andelen som räknar med att efterfrågan kommer att minska.

exportmarknaden, det vill säga antingen som leverantörer till exporterande företag eller som försäljare av tjänster direkt till kunder utomlands.

Efterfrågan på företagstjänster under första halvåret i år förväntas komma främst från tjänstesektorn samt byggindustrin, enligt Almegas egen enkätundersökning bland medlemsföretag inom företagstjänster.² Efterfrågan från byggindustrin och offentlig sektor förväntas ta mer fart under första halvåret i år jämfört med föregående halvår. Inom den privata tjänstesektorn förväntas efterfrågan på företagstjänster ta ännu mer fart under första halvåret i år, främst från vård och omsorgsbranschen. Efterfrågan från tillverkningsindustrin väntas öka ungefär som under föregående halvår, alltså för cirka en tredjedel av företagen inom företagstjänster.

2.2 Tecken på svagare efterfrågan, men även flaskhalsar

De branscher som bidrog mest till den starka tillväxten i den privata tjänstesektorn under förra året var olika typer av företagstjänster³. Eftersom dessa tungt vägande branscher har bromsat in i år har de bidragit i mindre grad jämfört med förra året, men utgör alltjämt den huvudsakliga tillväxtmotorn inom privat tjänstesektor. Förra året bidrog företagstjänster med över hälften av tillväxten i den privata tjänstesektorn. Hittills i år har företagstjänsterna totalt bidragit med en tredjedel.

Företagstjänsterna som finns med i tjänsteproduktionsindex svarar sammantaget för 31 procent av den privata tjänstesektorns produktion, enligt SCB:s beräkning av branschernas ”vikter” i tjänsteproduktionsindex, se tabell 1.

Den svagare tillväxten inom företagstjänster hittills i år speglar det alltmer ansträngda resursutnyttjandet inom denna typ av tjänsteproduktion, då flaskhalsarna i produktionen främst består av brist på personal, se vidare avsnitt 3. Inbromsningen förklaras inte av svagare efterfrågan. Flertalet branscher inom företagstjänster förväntar sig dessutom fortsatt stark efterfrågan under andra kvartalet i år, såsom datakonsulter, juridiska och ekonomiska konsultbyråer, konsulttjänster till huvudkontor, arkitekter och tekniska konsulter samt bemanningsföretag. Den sistnämnda branschen ser nu ljus på andra kvartalet, efter en svagare efterfrågan än väntat under årets första kvartal. Under april och maj har efterfrågan tagit fart och i stort sett motsvarat bemanningsföretagens förväntningar. Ungefär hälften av bemanningsföretagen räknar med ökad efterfrågan under andra kvartalet, enligt KI-barometern.

---

² Se Almegas Tjänsteindikator för första kvartalet 2016, 14 mars 2016.

³ Till företagstjänster räknar Almega branscherna telekomföretag, datakonsulter och programvaruproducenter, företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, uthyrning, bemanningsföretag, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster enligt SCB:s indelning i tabell 1.

Tabell 1: Bidrag till den privata tjänstesektorns* tillväxt under första kvartalet 2016, procentenheter

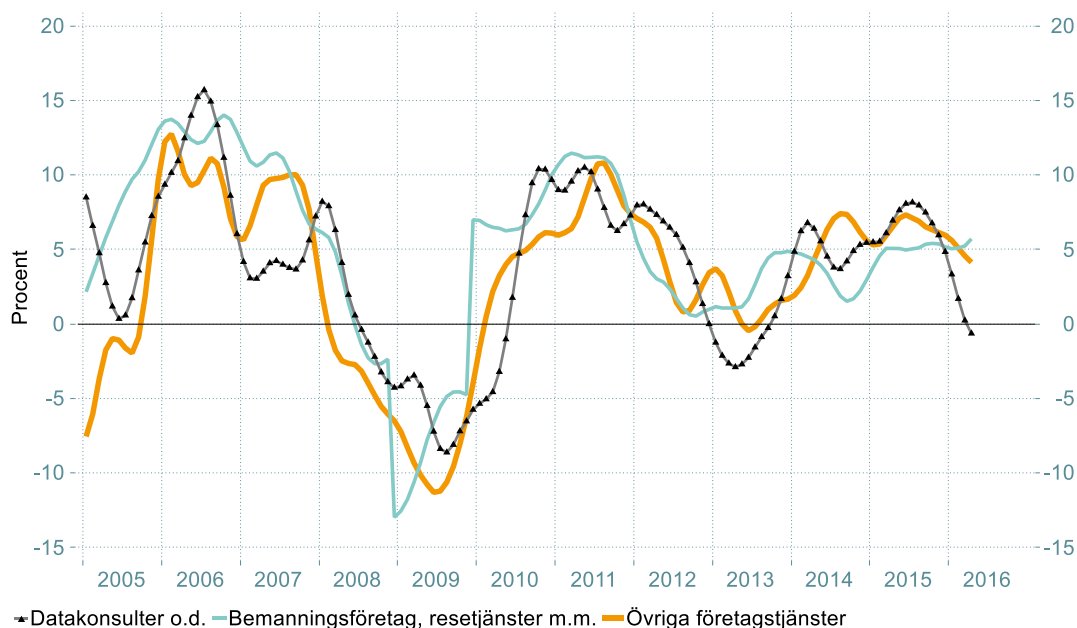
Vikt	Januari-april 2016	Helåret 2015	
100	3,0	3,7	Tjänstenäringsar exklusive kreditinstitut och försäkringsbolag m.m.
			Varav:
4	0,5	0,4	Handel med och serviceverkstäder för motorfordon och motorcyklar
12	0,5	0,2	Parti - och provisionshandel utom med motorfordon
8	0,3	0,5	Detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar
9	-0,1	0,0	Transport- och magasineringsföretag
4	0,3	0,1	Hotell och restauranger
3	0,0	0,2	Telekommunikationsbolag
6	-0,1	0,4	Programvaruproducenter, datakonsulter o.d.
18	-0,1	0,1	Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare
14	0,6	0,9	Företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
8	0,4	0,4	Företag inom uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster
2	-0,1	-0,1	Utbildningsväsendet
6	0,2	0,3	Enheter för vård och omsorg, socialtjänst
3	0,2	0,2	Kultur, nöje och fritid samt annan serviceverksamhet
3	0,3	0,1	Övriga branscher

* Tjänstenäringsar exkl. kreditinstitut och försäkringsbolag.

Källa: SCB, Almega.

Sammanfattningsvis märks en inbromsning för branscherna telekommunikation, datakonsulter samt företagstjänster inom ekonomi, juridik, vetenskap och teknik, medan övriga företagstjänster, såsom bemannings- och säkerhets- och resetjänster m.m. hittills upprätthållit tillväxttakten från förra året, se diagram 3 samt tabell 2 på sidan 12.

Diagram 3: Produktionstillväxt, fasta priser, kalenderkorrigerat, trend, procentuell förändring över 12 månader

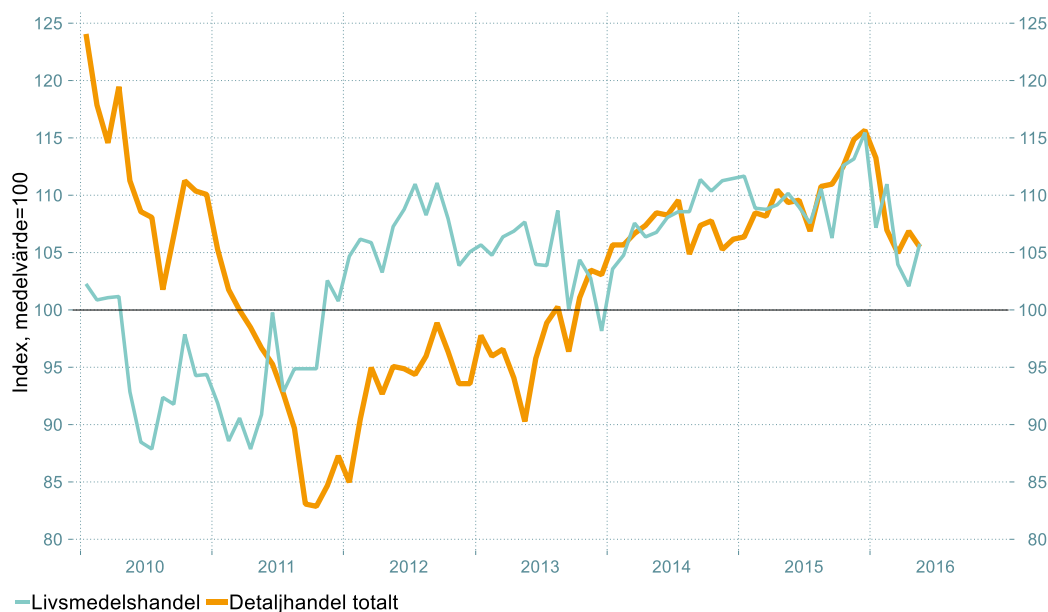

Källa: SCB (Tjänsteproduktionsindex), Macrobond.

I början av 2016 finns tecken på att hushållen blivit försiktigare med sin konsumtion. Det märks bland annat av svagare tillväxt för detaljhandeln, som växlat ned under de senaste månaderna. Hittills i år har detaljhandeln enligt tjänsteproduktionsindex ökat med 3,2 procent i fasta priser, jämfört med januari-april förra året, se diagram 5 samt tabell 2. Det är en nedväxling jämfört med förra årets starka ökning med 6,4 procent. Däremot toppar handeln med motorfordon fortfarande tillväxtligan inom den privata tjänstesektorn. Hittills i år överträffar dess tillväxt till och med förra årets, då den i genomsnitt låg på 8,9 procent och hittills i år har varit 11,4 procent, se tabell 2.

Hushållens konsumtion ökar ännu från en hög nivå, men ökad försiktighet bland hushållen märks på flera sätt. Detaljhandelns försäljning under februari till april i år minskade med 0,3 procent jämfört med närmast föregående tremånadersperiod.⁴ En svagare försäljning avspeglas också i KI-barometerns konfidsensindikator för detaljhandeln, som i år försvagats efter de senaste årens gradvisa uppgång, se diagram 4. Konfidsensindikatorn även för livsmedelshandeln har fallit från en topp i slutet av förra året.

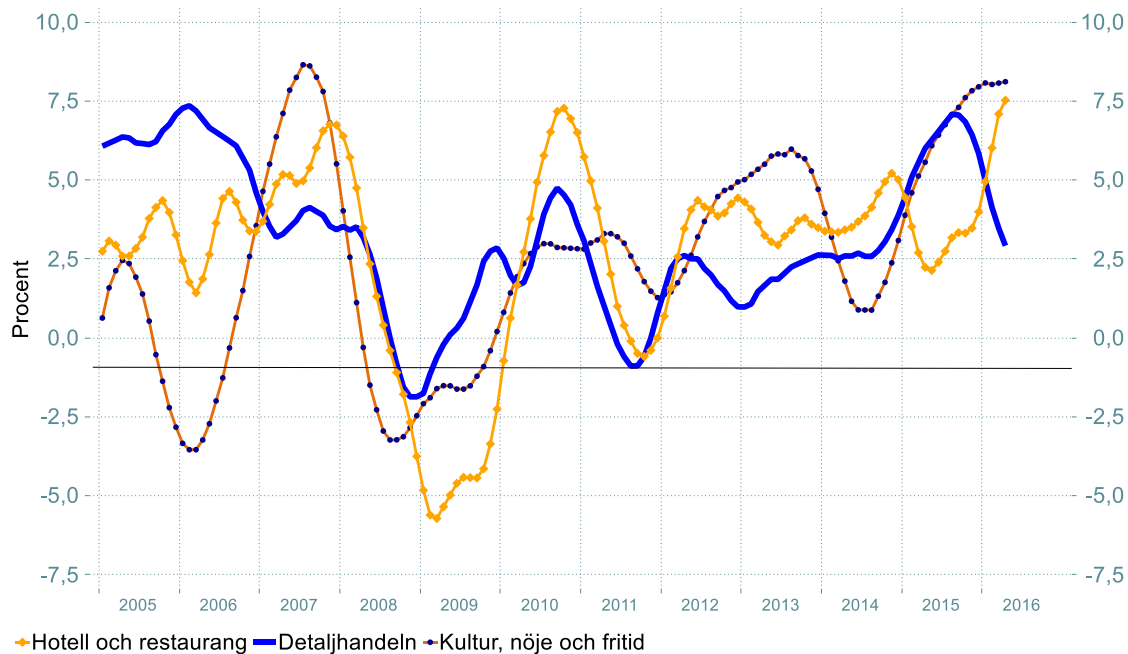
Diagram 4: Konfidsensindikator för livsmedels- samt detaljhandeln, säsongsrensats

Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern), Macrobond.

⁴ Räknat i fasta priser, kalenderkorrigerat och säsongsrensats. Se SCB och HUI Research, detaljhandelns försäljning, 27 maj 2016.

Diagram 5: Produktionstillväxt, fasta priser, kalenderkorrigerat, trend, procentuell förändring över 12 månader⁵

Källa: Tjänsteproduktionsindex, SCB, Macrobond.

För fastighetsbolag och fastighetsförvaltare, transportföretag och utbildningsverksamhet ser det fortsatt svagt ut, liksom under förra året, se tabell 2.

Vad gäller den starkare tillväxten för hotell och restaurang i år jämfört med förra året hör det sannolikt samman med ett uppsving för hotellverksamhet genom den kraftigt ökade invandringen förra året då många asylsökande ges boende även på hotell.

⁵ I diagram 3 och 5 är månadsstatistiken trendsattad av SCB, det vill säga rensad för tillfälliga variationer. Detta gör det lättare att följa den långsiktiga trenden för produktionens utveckling.

Tabell 2: Produktionstillväxt i den privata tjänstesektorn

Procentuell förändring jämfört med motsvarande period föregående år

	2015	Januari- april 2016
Motorhandel	8,9	11,4
Telekommunikation	7,8	1,1
Datakonsultverksamhet o.d.	7,2	-1,3
Kultur, nöje och fritid	7,0	7,7
Detaljhandel (utom med motorfordon och motorcyklar)	6,4	3,2
Företagstjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	6,1	4,2
Övriga företagstjänster (bemanning, fastighetservice, resetjänster m.m.)	5,4	5,2
Hälsö- och sjukvård, omsorg	4,7	3,2
Hotell och restaurangverksamhet	3,6	7,3
Parti - och provisionshandel utom med motorfordon	1,6	4,5
Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	0,4	-0,4
Transport- och magasineringsföretag	-0,1	-1,4
Utbildningsverksamhet	-3,2	-3,3
Privat tjänstesektor (exkl. kreditinstitut och försäkringsbolag)	3,7	3,0

Anm. Fasta priser och kalenderkorrigerade siffror.

Källa: SCB, tjänsteproduktionsindex, 3 juni 2016.

2.3 Tjänstesektorns bidrag till Sveriges BNP-tillväxt

Sveriges BNP-tillväxt accelererade under förra året och för helåret steg BNP⁶ med starka 4,2 procent. Men mellan fjärde kvartalet 2015 och första kvartalet i år bromsade BNP-tillväxten. Då steg BNP, säsongrensat, med 0,5 procent från föregående kvartal, efter en uppgång på hela 1,6 procent under fjärde kvartalet 2015 jämfört med kvartalet dessförinnan. För den privata tjänstesektorn bromsade kvartalstillväxten från 1,4 procent fjärde kvartalet förra året till 0,7 procent under första kvartalet i år⁷.

Under fjärde kvartalet i fjol steg BNP med hela 4,9 procent jämfört med motsvarande kvartal 2014.⁸ Under första kvartalet i år låg årstakten på 4,2 procent.

Det var främst den privata tjänstesektorn som drog upp tillväxten för Sveriges BNP under första kvartalet i år. Eftersom den utgör cirka hälften av Sveriges totala produktion slår förändringar i tjänstesektorns tillväxt igenom starkt på BNP-förändringen. Under första kvartalet förklarar den privata tjänstesektorn 56 procent av BNP-tillväxten, se tabell 3. Byggverksamhet bidrog något mindre jämfört med förra året, medan offentlig verksamhet bidrog något mer.

Tabell 3: Bidrag till Sveriges BNP-tillväxt räknat i procent⁹

	Helåret 2015	1:a kvartalet 2016
Jordbruk, skogsbruk, fiske	1,2	1,1
Gruv- och tillverkningsindustri	17,3	16,6
Försörjning av el., gas, värme och kyla, vatten, avlopp, avfall, sanering	2,4	5,3
Byggverksamhet	15,2	11,9
Privat tjänstesektor	57,1	56,0
Offentliga myndigheter	6,5	8,6
Sammanlagt	100,0	100,0

Källa: SCB, nationalräkenskaperna, 30 maj 2016.

⁶ Bruttonationalprodukten.

⁷ Säsongrensat.

⁸ Enligt SCB, nationalräkenskaperna, 30 maj 2016. Tillväxttalet avser här kalenderkorrigerade tal.

⁹ Räknat på förädlingsvärdet för hela ekonomin, faktiska (ej kalenderkorrigerade) tal i fasta priser.

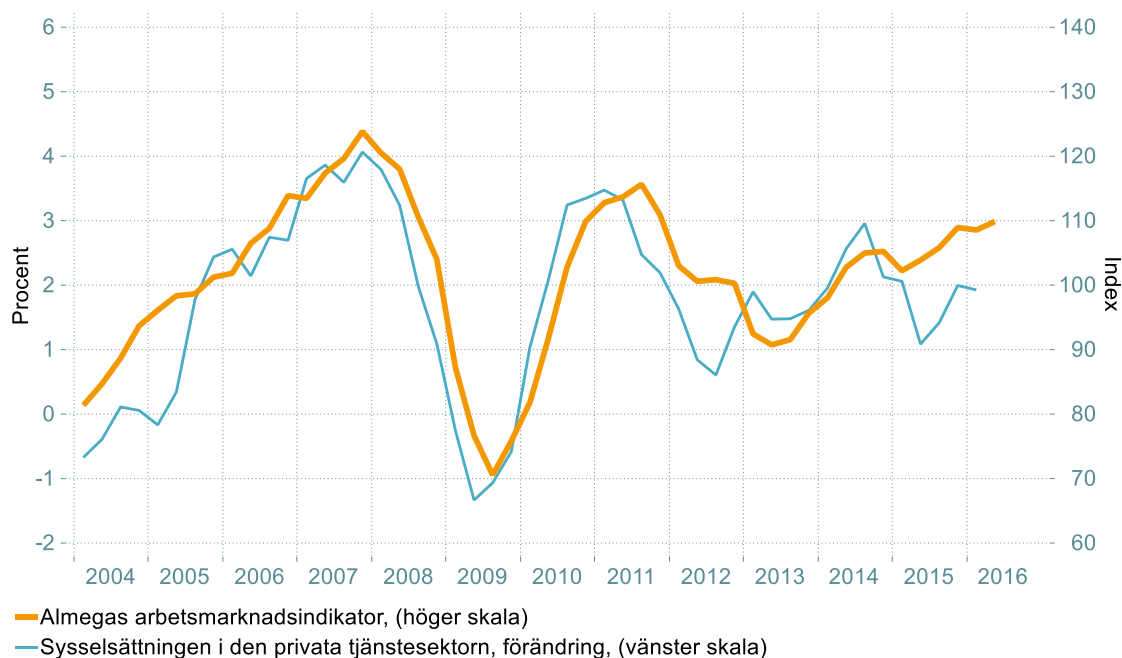
3 Anställningsbehoven är högre än utbudet

3.1 De senaste trenderna för jobben inom tjänstesektorn

Almegas arbetsmarknadsindikator pekar på att sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn kommer att öka ännu något mer under årets andra kvartal jämfört med under det första kvartalet, se diagram 6. Då låg ökningstakten på 1,9 procent, enligt SCB.¹⁰ Almegas indikator har emellertid pekat på en klart bättre utveckling av sysselsättningen än den faktiska under det senaste året. Indikatoren speglar att företagen fortfarande har mycket expansiva anställningsplaner, men sedan förra året har de inte kunnat infrias fullt ut. Förklaringen är främst den ökade bristen på den kompetens som företagen efterfrågar för sin tjänsteproduktion.

Diagram 6: Arbetsmarknadsindikatorn¹¹ (index) och den faktiska sysselsättningstillväxten i den privata tjänstesektorn

Förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB (nationalräkenskaperna), Macrobond.

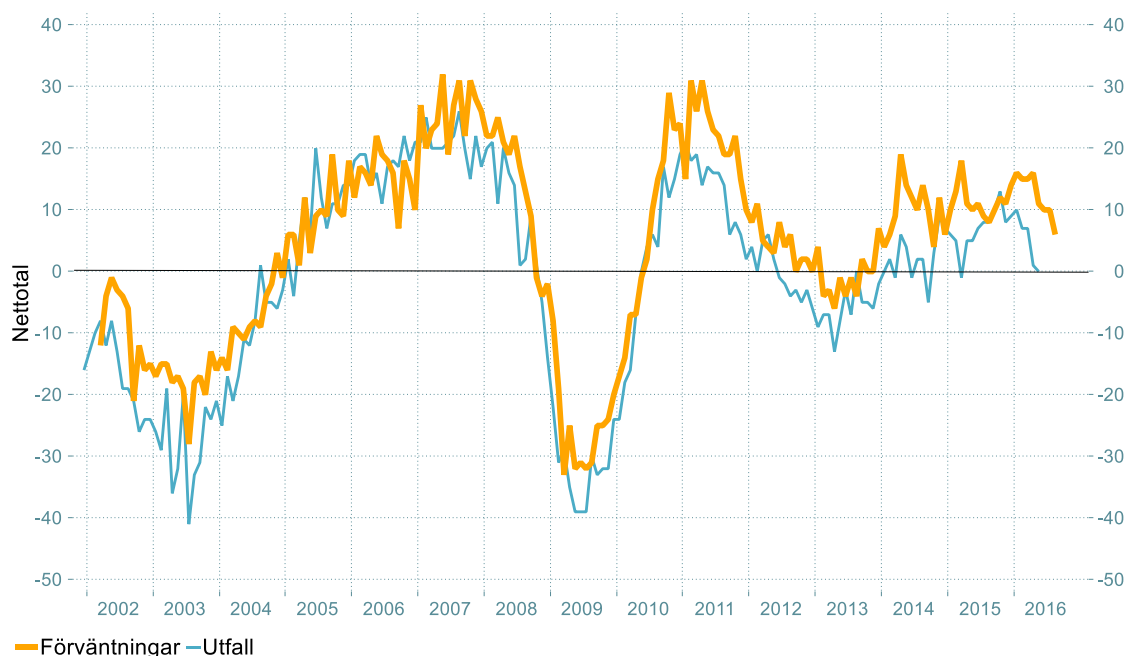
¹⁰ Enligt nationalräkenskaperna till och med första kvartalet 2016, 30 maj 2016.

¹¹ Almegas arbetsmarknadsindikator bygger på uppgifter om företagens anställningsplaner samt uppgifter om brist på arbetskraft, som hämtats från Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometer. Almegas indikator baseras på en skattning mot utfallet för sysselsättningens tillväxt inom den privata tjänstesektorn enligt de svenska nationalräkenskaperna från SCB. Värdet 100 enligt arbetsmarknadsindikatorn anger genomsnittet för hela den observerade period som den täcker (startåret är 2003).

Andelen företag som ökat antalet anställda har i år varit mindre än förväntat, se diagram 7. Det är både en mindre andel än förväntat som ökat antalet anställda och en större andel än förväntat som dragit ner på personal.

Företagen har alltså varit för optimistiska om att öka personalstyrkan hittills i år, men nu har andelen företag som räknar med att öka antalet anställda under de närmaste månaderna också krympt. En större andel än tidigare, nära 20 procent, räknade i maj med att dra ner på antalet anställda under de närmaste månaderna till och med augusti.

Diagram 7: Privata tjänstenäringar, antalet anställda, förväntningar och utfall, netttotal, säsongsrensat¹²

Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern), Macrobond.

Inom den privata tjänstesektorn ökade antalet sysselsatta med 42 000 under första kvartalet i år. Ett par tjänstebranscher står bakom huvuddelen av ökningen.¹³ Den största ökningen stod företagstjänster¹⁴ för, där antalet sysselsatta ökade med 21 000 personer. Företagstjänsterna förklarar därmed hälften av hela sysselsättningsökningen i den privata tjänstesektorn under första kvartalet i år. I övrigt bidrog främst vård och

¹² Med netttotal menas andelen företag som, i det här fallet, svarat att antalet anställda ökat minus andelen som svarat att det minskat. Nettotalet för vad företagen förväntar sig för utveckling av antalet anställda under de närmast kommande månaderna beräknas på motsvarande sätt.

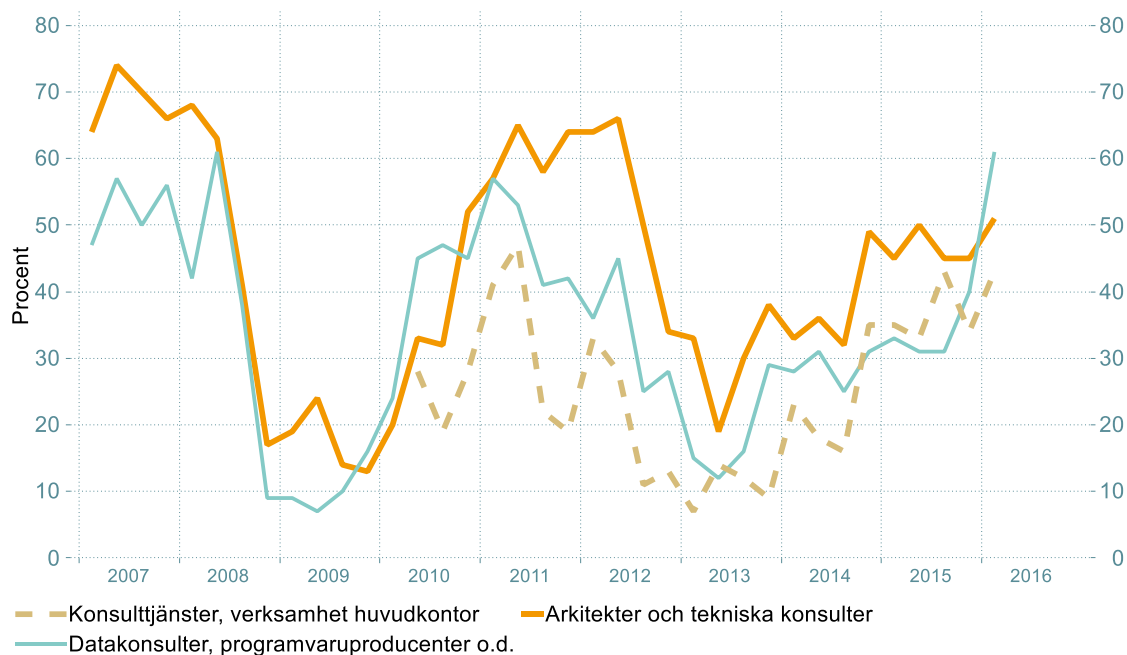
¹³ Räknat i antal sysselsatta personer enligt nationalräkenskaperna för första kvartalet 2016, 30 maj 2016.

¹⁴ Till företagstjänster i tabellen räknas telekomföretag, datakonsulter och programvaruproducenter, företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, uthyrning, bemanningsföretag, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster.

omsorgsbranschen till den ökade sysselsättningen, med 9 000 fler sysselsatta. Övriga tjänstebranscher bidrog var och en i mindre grad. Handeln samt hotell och restaurang bidrog relativt starkt till sysselsättningsökningen förra året men har hittills i år inte fortsatt att anställa i samma takt.

Mot bakgrund av att det är företagstjänster som bidragit så starkt till den ökade sysselsättningen är det ett växande bekymmer att denna tillväxtbransch bromsas av ökad personalbrist. För många tungt vägande branscher inom företagstjänster har bristen på personal stigit under de senaste årens konjunkturuppgång. Några exempel är datakonsulter, tekniska konsulter och arkitekter samt konsulttjänster till huvudkontor, se diagram 8. Inom dessa branscher har en stigande andel av företagen uppgett att brist på personal är det främsta hindret för verksamheten. För datakonsulter och programvaruproducenter steg denna andel kraftigt under första kvartalet i år, till 61 procent från 40 procent under det föregående kvartalet. För teknikkonsulter och arkitekter steg andelen till 51 procent. För enbart arkitekter nådde andelen upp till hela 82 procent och för teknikkonsulter till 47 procent första kvartalet.

Diagram 8: Främsta hindret för företagens verksamhet: brist på personal, t.o.m. första kvartalet 2016

Källa: KI-barometern, Konjunkturinstitutet.

Antalet lediga jobb ökade under första kvartalet 2016 med 21 procent jämfört med samma kvartal föregående år, enligt SCB:s statistik. Totalt fanns det 111 800 lediga jobb på arbetsmarknaden. Ökningen var stor inom både näringslivet och den offentliga förvaltningen. Den fortsatta uppgången i antalet lediga platser tyder på en stark

efterfrågan i ekonomin. Problemet är att allt färre söker de lediga jobben och att det tar allt längre tid för företagen att lyckas rekrytera,¹⁵ vilket tyder på växande matchningsproblem.

Ytterligare tecken på matchningsproblemen är att arbetslösheten har minskat mycket långsamt i förhållande till ökningen av antalet lediga platser. Under första kvartalet i år låg arbetslösheten på 7,1 procent av arbetskraften, samma nivå som under fjärde kvartalet 2015. Under hela förra året låg den i genomsnitt på 7,4 procent.¹⁶ Almegas prognos är att arbetslösheten för hela 2016 kommer att ligga på 6,9 procent i genomsnitt.

Bakom den fallande arbetslösheten ligger en nedgång för inrikes födda, medan den pendlat kring en högre nivå på 16 procent för utrikes födda (15-74 år) under de senaste åren. För inrikes födda har andelen arbetslösa nått en mycket låg nivå, 5,5 procent under första kvartalet i år, vilket är nära den låga nivå som nåddes under den förra högkonjunkturen år 2007. Frågan är hur lågt arbetslösheten kan sjunka för inrikes födda denna gång, också mot bakgrund av de senaste årens pensionsavgångar. Skillnaden i arbetslöshet bland in- och utrikes födda kan väntas öka under de närmaste åren när det stora antalet asylsökande från förra året börjar synas i AKU-statistiken. I denna finns en lång eftersläpning innan nytilkomna på arbetsmarknaden räknas in, upp till ett par år. Arbetsförmedlingen har noterat att över hälften av de arbetslösa nu är utrikes födda, medan AKU ännu visar en lägre andel, 43 procent.¹⁷

Almega räknar med att Sveriges jobbtillväxt kommer att bromsa in i år och nästa år, delvis till följd av de ökade matchningsproblemen.¹⁸ Sveriges totala sysselsättning ökade starkt under förra året, med 1,5 procent, men Almega räknar alltså med en inbromsning i ökningstakten i år till 1,4 procent och till 1,1 procent nästa år, motsvarande sammanlagt drygt 120 000 fler sysselsatta.

Det är särskilt inom företagstjänster och andra kunskapsintensiva tjänstebranscher som Almega bedömer att sysselsättningstillväxten kommer att bromsa in i år. Däremot väntas den öka kraftigt inom offentlig sektor, totalt cirka 50 000 fler sysselsatta under 2016-2017, i samband med den växande invandringen och ökade personalbehov inom bland annat skola, vård och omsorg. En kraftig ökning märks redan under första kvartalet i år, då antalet sysselsatta personer inom kommunala myndigheter ökade med hela 37 000 att jämföra med förra året då ökningen för helåret var 25 000 personer jämfört med helåret 2014. Det är emellertid historiskt hög brist på personal inom offentlig sektor, exempelvis lärare, sjuksköterskor och läkare. Enligt en undersökning av Arbetsförmedlingen uppgav 57 procent av de offentliga arbetsgivarna hösten 2015 att de upplevt brist på arbetskraft under det senaste halvåret. Bristen hade ökat med hela

---

¹⁵ Se vidare Riksbankens penningpolitiska rapport, april 2016. Fördjupning – Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är ungefär normalt, men bedömningen är osäker.

¹⁶ Enligt SCB, AKU. Se även Almegas konjunkturrapport *Svensk ekonomi tappar tempo*, 9 maj 2016.

¹⁷ Se Swedbanks makrofokus *Dålig integration dilemma för Riksbanken*, 27 maj 2016.

¹⁸ Se Almegas konjunkturrapport, 9 maj 2016.

10 procentenheter jämfört med hösten 2014 och slår historiskt rekord inom offentliga verksamheter.¹⁹

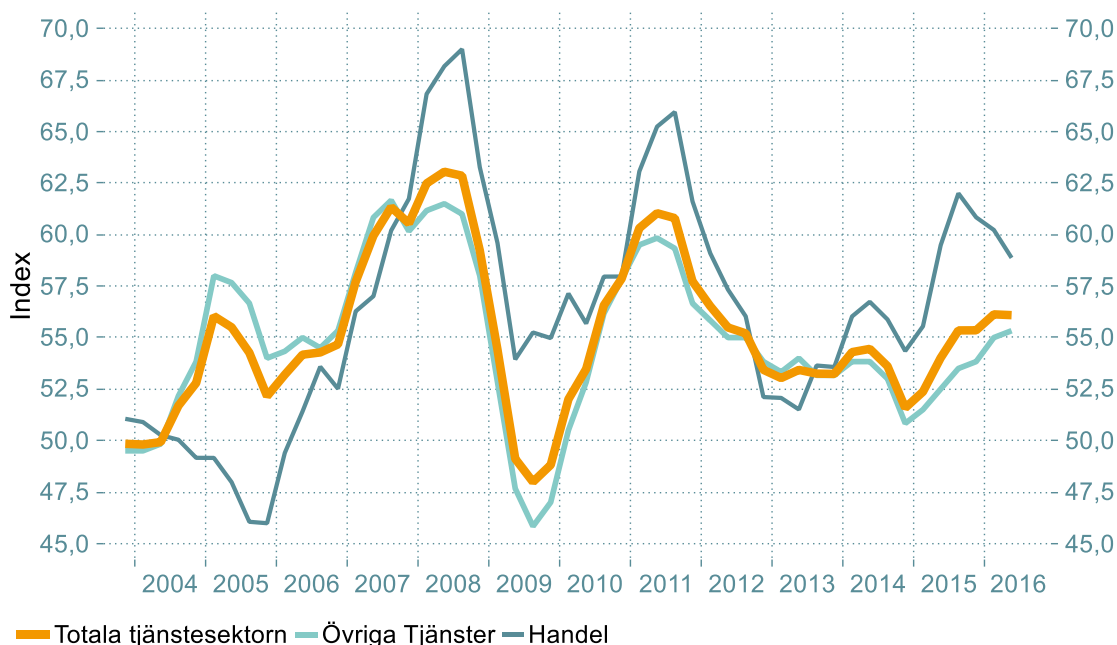
¹⁹ Se Arbetsförmedlingen, *Var finns jobben? Bedömning för 2016 och en långsiktig utblick*, februari 2016.

4 Inbromsning av tjänstepriserna

4.1 Fortsatt fallande andel företag planerar prishöjningar inom handeln

AlmeGas prisindikator²⁰ indikerar att tjänsteprisernas ökningstakt ligger still under andra kvartalet i år jämfört med första kvartalet, se diagram 9. För handeln är däremot indikationen att företagen för fjärde kvartalet i rad i allt mindre utsträckning planerar att höja priserna, se diagram 9. Det är stor skillnad jämfört med de mycket optimistiska prisökningsplanerna inom handeln som indikatorn pekade på under mitten av 2015. Indikatorn för övriga tjänstepriser tyder på en fortsatt förstärkning, om än klart beskedlig under årets andra kvartal.

Diagram 9: AlmeGas prisindikator t.o.m. andra kvartalet 2016

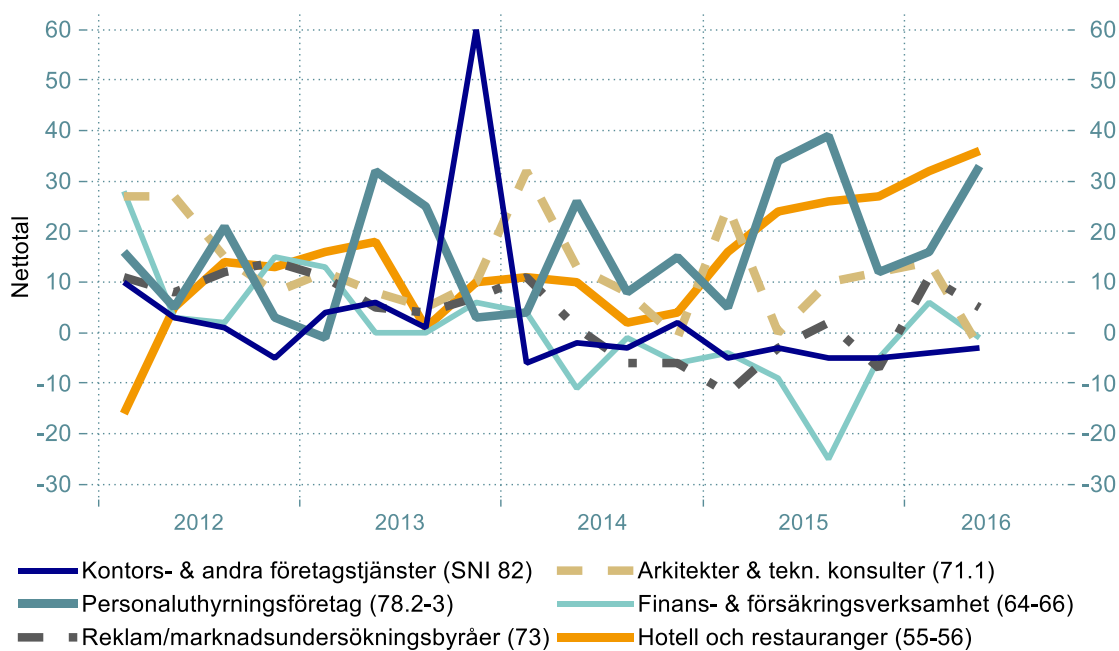
Källa: Almega, KI-barometern.

²⁰ Prisindikatorn visar prisförändringar mellan innevarande och kommande kvartal. Den är inget mått på prisnivån utan visar om priserna väntas öka, minska eller vara oförändrade. Är index över 50 indikerar det en ökning av priserna och under 50 innebär det en nedgång. Ett indexvärde på 50 innebär ungefär oförändrade priser, alltså att andelen som planerar höja priserna är lika stor som andelen som planerar prissänkningar, eller att samtliga angett oförändrade priser. Prisindikatorn ligger för andra kvartalet 2016 på 56,1, vilket är samma indextal som för första kvartalet 2016.

Det stora importinnehållet i handeln gör att prisförändringarna i branschen är relativt tätt kopplade till utvecklingen av kronans växelkurs, vilket Almega har kommenterat utförligare i tidigare utgåvor av tjänsteindikatorn. Den försvagade kronan från 2014 drog upp priserna inom handeln med viss eftersläpning i samband med stigande importpriser. Att färre företag nu planerar prishöjningar kan delvis hänföras till en starkare krona från mitten av 2015 och en svagare utveckling för importpriserna.

Enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer är det bland annat inom partihandeln, livsmedelshandeln och butiker för informations- och kommunikationsutrustning som färre företag än tidigare planerar prishöjningar under andra kvartalet i år. Sett till den övriga tjänstesektorn tillhör företrädarna för hotell och restauranger och personaluthyrningsföretag optimisterna vad gäller prisutvecklingen inom sina branscher, se diagram 10. Med andra ord är det en större andel av företagen i dessa branscher som räknar med högre försäljningspriser under andra kvartalet i år jämfört med första kvartalet.

Diagram 10: Förväntningar om försäljningspriser, utvalda branscher

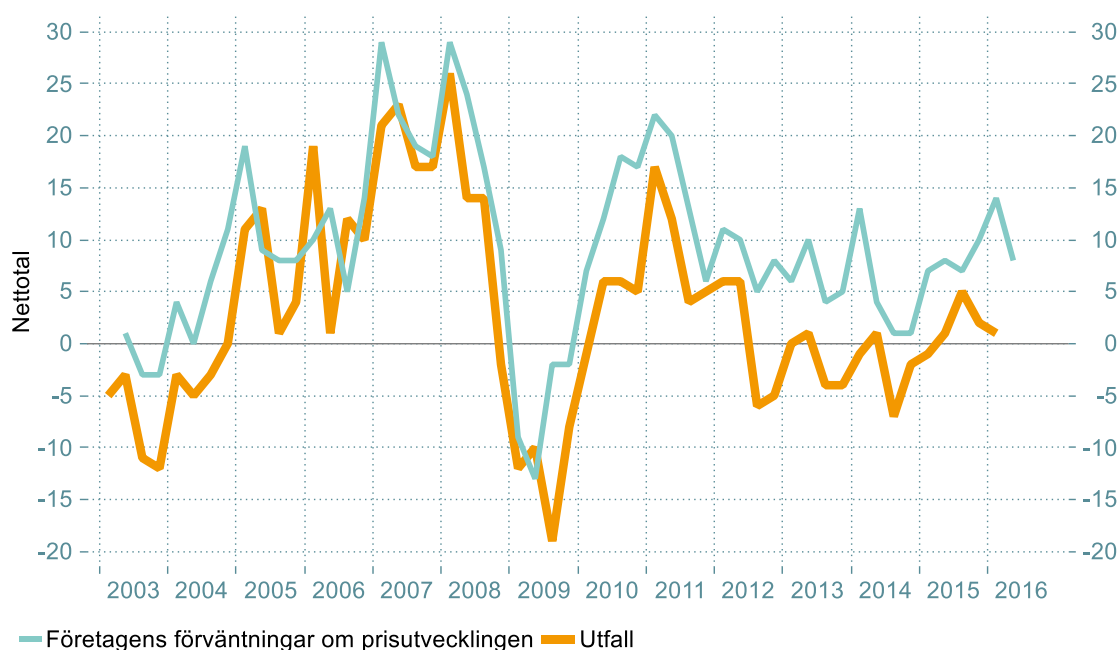

Källa: KI-barometern, Macrobond

Till tjänstenäringsbranscher med en för närvarande mer pessimistisk syn på framtida försäljningspriser hör arkitekter och teknikonsulter, kontors- och andra företagstjänster, reklambyråer samt finans och försäkring. Samtliga dessa branscher har redovisat netttotal kring noll vilket ska läsas som att andelen som på Konjunkturinstitutets barometerfrågor svarat att man planerar att höja priserna är lika stor jämfört med andelen som angett motsatsen. Ett netttotal kring noll indikerar ungefär oförändrad prisutveckling.

Generellt tycks tjänsteföretagen ha reviderat ned sin syn på prisutvecklingen under det närmaste kvartalet. Tecknen på överoptimism som belystes i den förra utgåvan av Almegas tjänsteindikator är nu mindre, men kvarstår i viss mån, se diagram 11. Tjänstepriserna utvecklades klart svagare under första kvartalet i år än företagen förväntat, vilket sannolikt fått dem att skruva ned sina förväntningar om att kunna höja priserna under andra kvartalet.

Diagram 11: Företagens förväntningar om prisutvecklingen

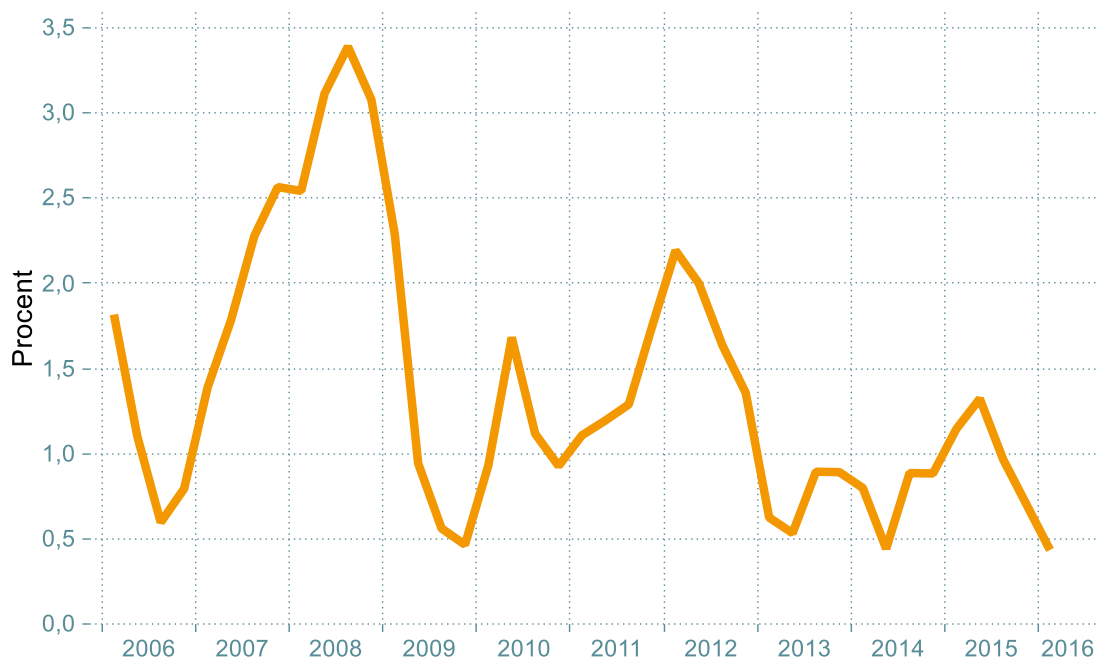

Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern), Macrobond

Almegas prisindikator bygger på företagens förväntningar och indikerar vilken riktning tjänstepriserna förväntas ta på kort sikt. Indikatorn kvantifierar inte storleken på prisförändringar. För det ändamålet lämpar sig SCB:s tjänsteprisindex (TPI) bättre. TPI följer utvecklingen av producenternas pris på tjänster producerade i Sverige.

Enligt TPI var ökningen för tjänstepriserna endast 0,4 procent under första kvartalet i år jämfört med motsvarande period förra året. Det är den lägsta ökningstakten av producentpriser för tjänster sedan TPI började mätas 2005 och är en fortsättning av den inbromsning som syns i statistiken efter andra kvartalet 2015, då tjänstepriserna enligt TPI ökade med 1,3 procent i årstakt, se diagram 12.

Diagram 12: Utvecklingen av producentpriser på tjänster, jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Almega, SCB.

Man kan frestas att jämföra förändringen av TPI – producentpriserna på tjänster – och förändringen av priset på de tjänster som ingår i konsumentprisindex (KPI). TPI uppvisar enligt ovan en inbromsning samtidigt som tjänstepriserna i KPI har ökat, se vidare under avsnitt 4.2 om inflationen. Det är dock inte två helt jämförbara index.

Dels ingår skatter i KPI men inte i producentpriserna. Tjänstepriserna i KPI har enligt SCB ökat relativt kraftigt sedan årsskiftet, men stora delar av ökningen kan hänföras till bland annat sänkt ROT-avdrag och ökade skatter på drivmedel.²¹ Även ökade trängselskatter drar upp KPI. Vidare mäter KPI prisnivån på konsumtionsvaror medan tjänsteprisindex även mäter prisnivån på exempelvis en insatstjänst till produktionen av en annan tjänst eller vara. Med andra ord, den korg med tjänster som konsumeras enligt KPI är inte samma korg med tjänster som säljs av företagen enligt TPI.

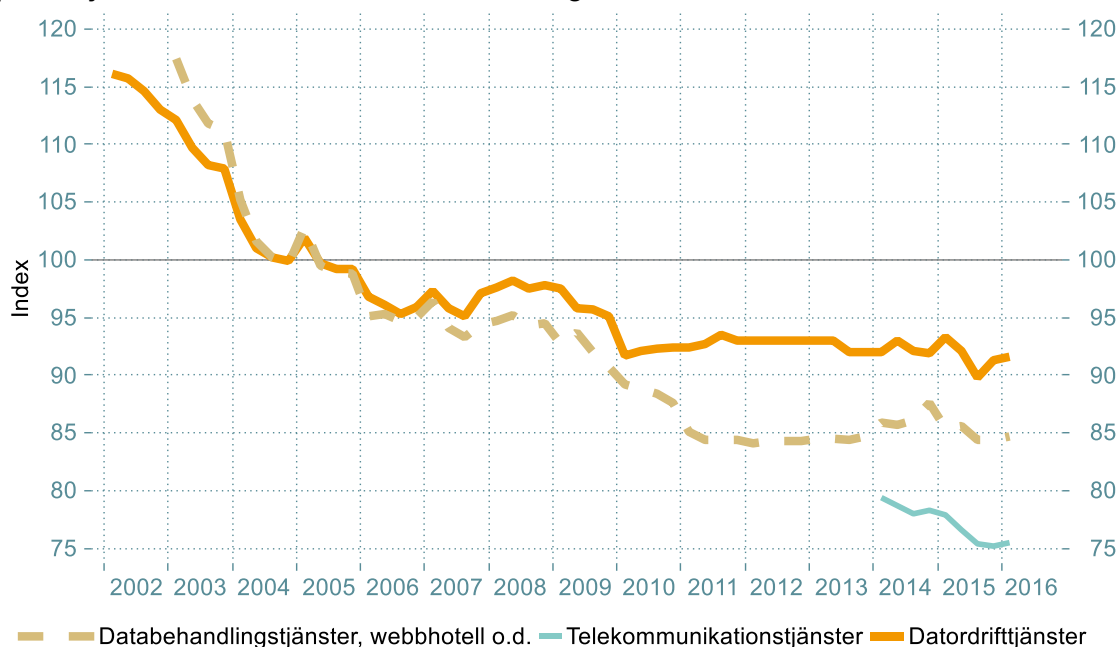
Under årets första kvartal minskade priset på Transport- och magasineringstjänster (-1,5 procent), vilket drog ned årstakten för TPI med 0,3 procentenheter. Med ovan resonemang i åtanke är det sannolikt att Transport- och magasineringstjänster utgör en större tyngd i TPI jämfört med i KPI då många av dessa tjänster säljs till andra företag. Inom tjänstegruppen är det dessutom ”Tjänster avseende havs- och kustsjöfart, godstrafik” som har backat mest, med 6,1 procent jämfört med motsvarande period

²¹ Se vidare Almegas konjunkturrapport, 9 maj 2016, för ett längre resonemang om utvecklingen av tjänstepriserna i KPI.

föregående år. Bland tjänstepriserna i KPI ser vi istället ett positivt bidrag från årsskiftet i den del som rör transporter.

En tjänstegrupp som drog upp TPI under första kvartalet var Hotell- och restaurangtjänster. Ökningen i årstakt var 2,6 procent och bidraget till hela TPI låg på 0,2 procentenheter. Även bland tjänstepriserna i KPI har priset på restaurang- och hotellbesök ökat under första kvartalet. Rimligen är det en tjänstegrupp där TPI och KPI överlappar i större utsträckning, vilket kan förklara ett mer likt mönster i prisutvecklingen.

Diagram 13: Undergrupper inom informations- och kommunikationstjänster med störst prisfall jämfört med motsvarande kvartal föregående år

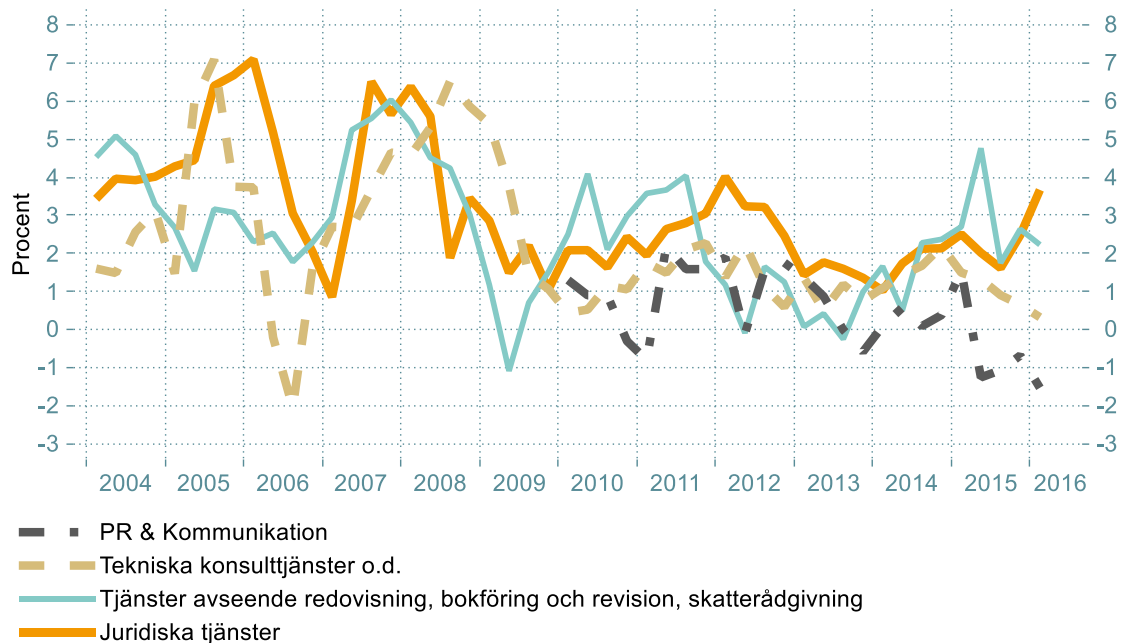
Källa: Almega, SCB.

Bland resterande tjänstegrupper i TPI är det fortfarande Informations- och kommunikationstjänster som faller i pris, 0,5 procent första kvartalet i år jämfört med priset ett år tidigare. Det drog ned hela TPI under första kvartalet med sammanlagt 0,1 procentenhet. Inom gruppen utmärkte sig datordrifttjänster, databehandlingstjänster, webbhotell och dylikt samt telekommunikationstjänster med störst fall i pris. Priset på dessa tjänster har fallit jämfört med basåret 2005 med 8,4 respektive 15,3 procent, se diagram 13. Telekommunikationstjänster har fallit med hela 24,5 procent sedan 2005, men SCB redovisar kvartalsvisa index först från första kvartalet 2014.

Det mest positiva bidraget till TPI under första kvartalet i år kom från den tjänstegrupp som består av en rad tjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik samt finans- och försäkringsverksamhet. Priserna i gruppen som helhet ökade med 1,5 procent vilket bidrog med 0,3 procentenheter till ökningen av TPI. Framförallt är det konsulttjänster

inom juridik samt redovisning, bokföring och revision som drar upp priserna. Priserna har ökat med 3,7 respektive 2,6 procent jämfört med ett år tidigare. Tekniska konsulttjänster samt PR och kommunikationstjänster visar däremot upp en allt svagare prisutveckling, se diagram 14.

Diagram 14: Prisutveckling för några utvalda branscher inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik samt finans- och försäkringsverksamhet

Källa: Almega, SCB.

4.2 Inflationen och tjänstepriserna i KPI

Inflationen, mätt med KPI, landade på 0,6 procent i maj i år jämfört med motsvarande månad föregående år. Jämfört med april i år är det en 0,2 procentenheter lägre ökningstakt. För maj månad var det prisökningar på kläder, diverse varor och tjänster samt livsmedel som bidrog till att höja inflationstakten, med 0,2 procentenheter vardera.

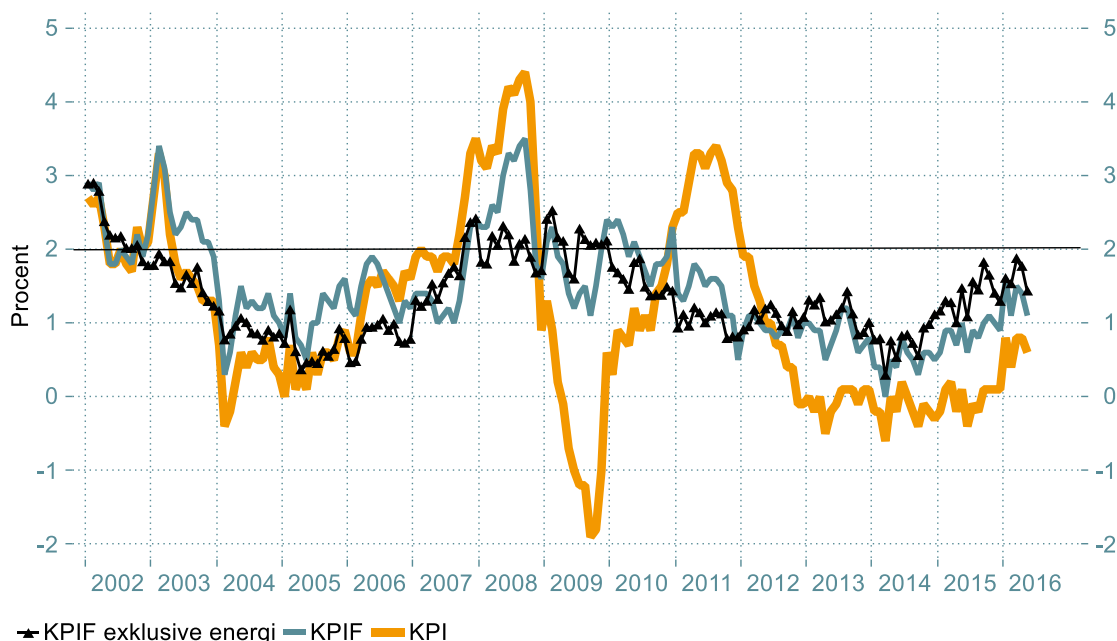
Lägre priser på post och telekommunikation bidrar fortsatt negativt till inflationen och drog ned den med 0,2 procentenheter i maj. Även lägre räntekostnader och lägre priser på drivmedel höll igen inflationen i maj, med 0,3 respektive 0,2 procentenheter. I genomsnitt har KPI ökat med 0,7 procent under de fem första månaderna 2016, vilket är en tydligt högre ökningstakt än 2015 då inflationen i genomsnitt var oförändrad från 2014, det vill säga noll procent.

Att konsumentprisernas ökningstakt börjat röra sig upp mot Riksbankens inflationsmål på två procent blir något tydligare med måtten KPIF eller KPIF exklusive energi. Dessa

mått har uppvisat en accelererande ökningstakt, om än ojämn, sedan mitten av 2014, se diagram 15. I maj uppmättes KPIF till 1,1 procent och KPIF exklusive energi till 1,4 procent.

Diagram 15: KPI och underliggande inflation till och med maj 2016

Källa: SCB, Macrobond.

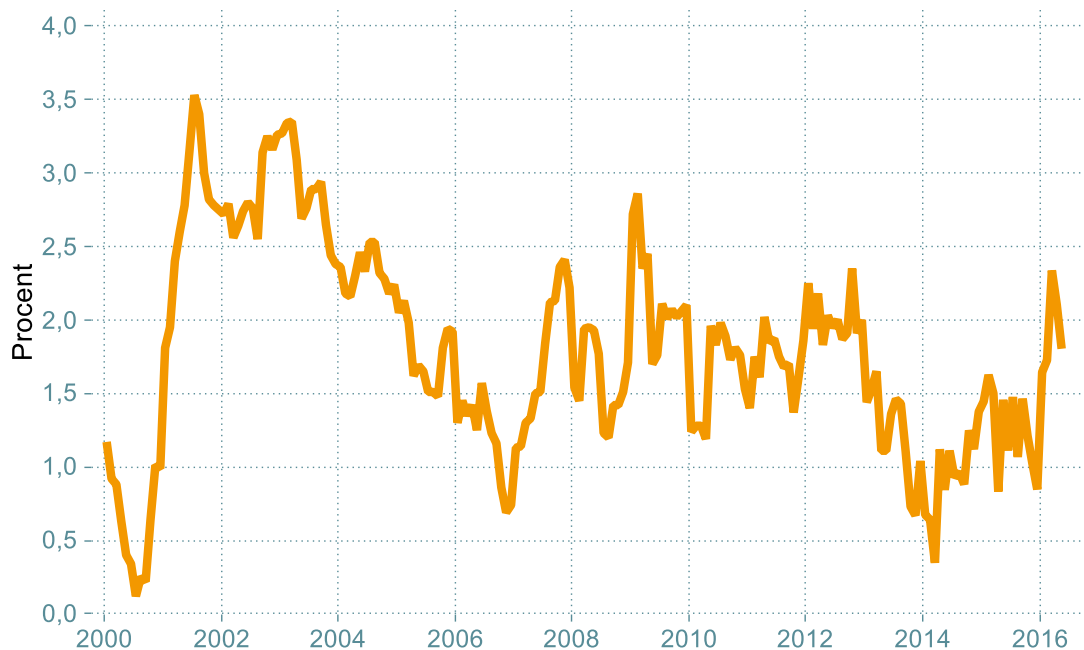
De stigande priserna är en effekt av flera faktorer där bland annat en försvagad krona från mitten av 2014, och därigenom högre importpriser, är en betydelsefull sådan. Även ett starkare resursutnyttjande har bidragit till en snabbare prisökningstakt.²² Sedan årsskiftet har kronan dock börjat stärkas något. Det är den huvudsakliga anledningen till att Riksbanken vid sitt senaste räntemöte i april valde att utöka köpen av värdepapper i syfte att försvaga växelkursen och därigenom motverka en försvagning av importpriser som drar ned inflationen. Almegas räknar med att KPI i årsgenomsnitt ökar med 0,9 procent 2016 och med 1,3 procent 2017.²³

Sett till tjänstepriserna i KPI var ökningstakten för maj i år 1,8 procent jämfört med motsvarande period föregående år, se diagram 16. Det är en avmattning i förhållande till mars och april då 12-månaderstakten var 2,3 respektive 2,1 procent. Den genomsnittliga utvecklingen hittills under 2016 – 1,9 procent – är dock starkare i jämförelse med helåret 2015 då ökningstakten i genomsnitt var 1,3 procent.

²² Se till exempel Riksbankens penningpolitiska rapport från april i år.

²³ Se Almegas konjunkturrapport, 9 maj 2016, för ett längre resonemang kring prognosen.

Diagram 16: Tjänstepriserna som ingår i KPI, 12-månaderstakt

Källa: Almega, SCB.

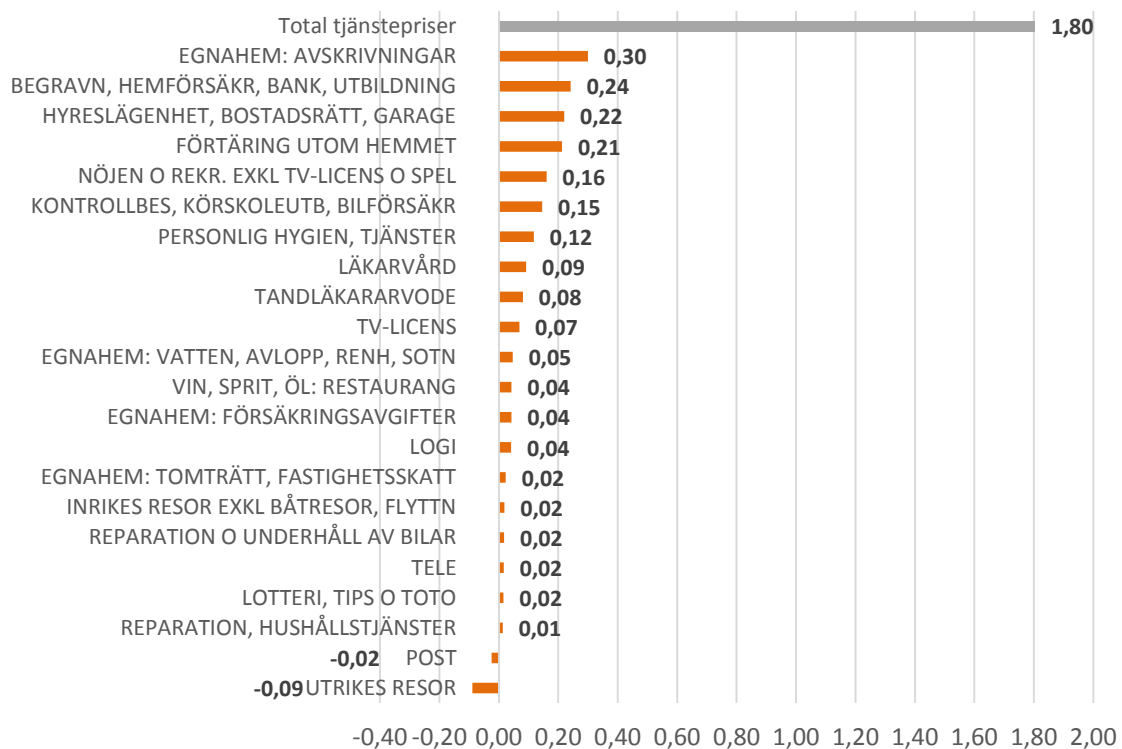
Den starkare utvecklingen av tjänstepriserna i KPI i år är dock delvis en följd av olika politiskt styrda förändringar. Sänkningen av ROT-avdraget har sedan årsskiftet gjort priset på ROT-tjänster dyrare vilket har bidragit till att driva upp tjänstepriserna i KPI. Även den vid årsskiftet höjda trängselskatten bidrar till ökade tjänstepriser. Vidare har SCB placerat om mobiltelefoner från att ingå i tjänstepriserna till att sedan februari i år tillhöra varupriserna i KPI. Priset på mobiltelefoner har kontinuerligt minskat under många år och därmed hållit igen utvecklingen av tjänstepriserna. Att det fallande priset på mobiltelefoner nu inte längre ingår i tjänstepriserna innebär ett trendbrott i serien över tjänstepriser och en till synes högre ökningstakt för tjänstepriserna i KPI.

I maj var det i främst avskrivningar för egna hem som drog upp tjänstepriserna, se diagram 17. Bidraget om 0,3 procentenheter förklaras av det sänkta ROT-avdraget. Även priset på tjänster inom begravning, hemförsäkring, bank och utbildning bidrog positivt till tjänsteprisutvecklingen i maj, med sammantaget 0,2 procentenheter. Det är främst priset på banktjänster som skiftat upp.

Vidare fortsätter priset på restaurangbesök att mattas av något sedan en topp i december 2015, då bidraget uppmättes till 0,4 procentenheter. Priserna på restaurangtjänster bidrar ändå ännu klart positivt till utvecklingen av tjänstepriserna (med 0,2 procentenheter i maj). Priset på utrikes resor och post-tjänster var de delkomponenter som bidrog nedåt till utvecklingen av tjänstepriserna i maj. Priset på utrikes resor svänger relativt kraftigt mellan mätningarna sedan SCB justerat sin mätmetod för att fånga in just att dessa priser är snabbbrörliga. I april bidrog utrikes resor positivt till tjänsteprisutvecklingen

med 0,1 procentenhet, jämfört med att i maj bidra nedåt med 0,1 procentenhet. Utöver de lägre priserna på resor i maj visar övriga tjänstepriser som ingår i KPI totalt sett en svagare utveckling jämfört med april, vilket förklarar avmattningen i tjänstepriser totalt från 2,1 procent i april till 1,8 procent i maj.

Diagram 17: Olika tjänsters bidrag till tjänsteprisernas utveckling i KPI, maj 2016, procentenheter

Källa: SCB, Almega

ALMEGA

Banar väg för tjänsteföretagen